

Duurzaamheid en dierenwelzijn: gaat dat samen?!

TEKST LISETTA VERKLEIJ, DIERENARTS EN FREELANCE JOURNALIST FOTO WIKIPEDIA

De vraag of duurzaamheid en dierenwelzijn samengaan kwam zaterdag 26 oktober uitgebreid aan bod tijdens het drukbezochte Caring Vets congres, dit jaar in het prachtige historische Anatomiegebouw in Utrecht. Een actueel onderwerp tijdens deze 'hete herfst' waarin het Malieveld binnen één maand tot twee keer toe gevuld werd door boze boeren. Er is veel sympathie voor de Nederlandse boeren, ook vanuit de veterinaire sector. Toch ontkomt de landbouwsector niet aan de dringende noodzaak tot verandering. Maar hoe? En wat is daarin de rol en de verantwoordelijkheid van de dierenarts? Tijdens deze dag werd duidelijk dat er (nog) geen pasklare antwoorden zijn en dat het cruciaal is om met elkaar in gesprek te gaan en te blijven.

Om te beginnen gaf Krijn Poppe, econoom bij Wageningen UR, inzicht in economische factoren die de urgentie weergeven van de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem. Hij focuste op de effecten van de intensieve veehouderij op milieu, dierenwelzijn en volksgezondheid. Nederland herbergt het hoogste aantal mensen en vee per vierkante meter landoppervlak van alle landen ter wereld. De kosten van de negatieve (milieu)effecten daarvan worden niet meegenomen in de kostprijs. Als dat wel gebeurt, resulteert dit in een zeer hoge kostprijs van door Nederland geproduceerd vlees, zuivel en eieren.

Dit is niet langer houdbaar, zoals ook nu weer blijkt uit de stikstofcrisis. Volgens Poppe is grondgebonden kringlooplandbouw de oplossing. Vermindering van het aantal dieren is daarbij geen doel op zich, maar zal onvermijdelijk zijn. Er moet snel duidelijkheid komen voor veehouders over de uiteindelijke (verminderde) productieruimte in de komende decennia. Als dat helder is (en niet elke paar jaar verandert) worden boeren en ketenpartijen gestimuleerd om versneld te innoveren. Al is de impact veel kleiner, ook het houden van gezelschapsdieren belast het milieu, zoals Pim Martens, hoogleraar Duurzame Ontwikkeling aan Maastricht University 's middags liet zien. De ecologische pootafdruk van een hond, gebaseerd op diens voeding, is tien keer die van een mens.

KÁN HET ANDERS?

Ja, denken dierenartsen Frank van Eerdenburg en Erna Post, al is het niet eenvoudig. Ook zij zien in grondgebonden kringlooplandbouw de oplossing, waarbij er veel meer aandacht moet komen voor dierenwelzijn. Dierenartsen spelen daarin een essentiële rol. Van Eerdenburg, universitair hoofddocent aan het departement Gezondheidszorg Landbouwhuisdieren van de faculteit Diergeneeskunde, stelt dat duurzaamheid zoals de huidige sector die opvat, vaak haaks staat op dierenwelzijn. De meest duurzame oplossingen, bijvoorbeeld in termen van gebruik van grondstoffen of reductie van emissies, pakken slecht uit voor de dieren

in de huidige veehouderijssystemen. Naarmate de investeringen in technologie groter zijn wordt de prestatiedruk hoger (koeien móeten jaar op jaar 10.000 liter blijven geven om dit op kunnen brengen, vleeskuikens móeten extreem snel en efficiënt groeien). In combinatie met de marginale marges in de veehouderij betalen dieren dan uiteindelijk de prijs. Dat kan en moet anders. Hij geeft voorbeelden van duurzame systemen met aandacht voor dierenwelzijn, zoals vrijloopstallen voor koeien of de rondeelstal voor pluimvee. Erna Post, ruim twintig jaar rundveepracticus in Overijssel, ziet haar rol én werk als dierenarts steeds meer veranderen. Deels omdat zijzelf haar kennis vergroot over natuurlijke veehouderij, deels omdat veehouders in haar werkgebied hun aanpak veranderen. Bijvoorbeeld door een overstap naar biologisch-dynamische landbouw of door zich meer te richten op het verbeteren van de bodem. Als lid van het Platform Natuurlijke Veehouderij besteedt Erna veel tijd aan kennisdeling en uitwisseling. In haar dagelijkse werk benut ze die kennis ook, bijvoorbeeld als ze alternatieven zoekt voor het gebruik van antibiotica. Zij wil als dierenarts een volwaardige, deskundige gesprekspartner zijn voor boeren. Zodat zij in overleg met hen kan kiezen voor de juiste aanpak, die per bedrijf verschilt. Net als Van Eerdenburg is Post ervan overtuigd dat het huidige systeem niet langer voldoet en zoekt zij naar alternatieven.

WILLEN WE HET ANDERS?

Als iets duidelijk wordt, uit zowel de lezingen als de levendige discussies in de pauzes, is het dat niemand een pasklaar antwoord heeft. Het gaat om grote economische belangen en er spelen veel factoren mee. Elke spreker gaf echter voorbeelden van hoe weinig aandacht er daarbij is voor dierenwelzijn. Des te belangrijker is het dat dieren een stem krijgen - dierenartsen kunnen die stem vormgeven. Als ambassadeurs van het dier dienen zij zich uit te spreken om maatschappij en politiek te informeren, met goed onderbouwde meningen en heldere argumenten. Waarbij die meningen mogen verschillen, als we maar in gesprek blijven. Hoe vroeger dierenartsen dat leren, hoe beter ze daar in worden. De laatste spreker van de dag kon dan ook op veel enthousiasme rekenen. Maaïke Dijkhorst is masterstudent Diergeneeskunde en voorzitter van VetInvolved. Dit studenteninitiatief is begin 2018 opgericht door een groep betrokken diergeneeskundestudenten. Zij willen meer ruimte voor (en oefening in) discussie over ethische dilemma's en organiseren onder andere discussie-avonden voor studenten, docenten en dierenartsen. De gedrevenheid van Maaïke bleek aanstekelijk en haar verzoek om inbreng uit de zaal voor nieuwe discussie-avonden leidde tot een stortvloed van onderwerpen.